

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Історичний факультет
Кафедра філософії та соціології

КАТАЛОГ ЕЛЕКТИВНИХ ДИСЦИПЛІН
кафедри філософії та соціології
(блок професійної підготовки)

для освітньо-професійної програми «Соціологія» спеціальності 054 Соціологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Маріуполь – 2020

Каталог елективних дисциплін кафедри філософії та соціології (блок професійної підготовки) для освітньо-професійної програми «Соціологія» спеціальності 054 Соціологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти): інфор. видання / укл. Т. М. Іванець; за наук. ред. Б. В. Слющинський. Маруполь, 2020. 17 с.

Затверджено на засіданні кафедри філософії та соціології (протокол №1 від 27.08.2020 року).

В інформаційному виданні подано анотований перелік елективних дисциплін, які пропонуються кафедрою філософії та соціології для включення в освітньо-професійну програму підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 054 Соціологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (блок професійної підготовки).

Розробники програм вибіркових дисциплін професійної підготовки:

Б. В. Слющинський, доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри філософії та соціології; І. П. Гудима, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та соціології; О. С. Цибулько, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціології; О. С. Зубченко, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії та соціології; П. М. Іванов, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціології; Н. І. Романцова, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціології; Т. М. Іванець, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри філософії та соціології.

**Вибіркові дисципліни блоку професійної підготовки
для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми
«Соціологія» спеціальності 054 Соціологія першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти**

Назва дисципліни: Демографія

Мета навчальної дисципліни: надати студентам знання та навички аналізу демографічних процесів, статистичної оцінки та опису закономірностей відтворення населення певного регіону в конкретних умовах часу.

Завдання навчальної дисципліни: сформувати у студентів систему теоретичних знань про: методологічні засади курсу «Демографія» як науки і навчальної дисципліни; застосовувати демографічні знання; розвинути у студентів вміння та навички самостійної роботи з науковою літературою, сприяти поглибленому вивченню питань демографічних процесів.

Змістовні модулі: Теоретичні основи демографії. Методологія демографії Взаємозв'язок демографії та людського розвитку

Рекомендований семестр для вивчення: V.

Назва дисципліни: Соціальна філософія

Мета навчальної дисципліни: оволодіння студентами знаннями щодо основних засад соціального розвитку, оперування базовими положеннями філософських теорій, проблематикою співвіднесення інституційних та позаінституційних аспектів соціального життя, основними перспективами розвитку посткласичних соціальних теорій.

Завдання навчальної дисципліни: оволодіння колом проблем класичної і сучасної соціальної філософії; засвоєння базових знань в області соціальної теорії; знайомство з історією західної соціальної філософії, її основними історичними етапами, з'ясування позитивних сторін і досягнень різних шкіл і

напрямів соціальної філософії; оволодіння інструментальними засобами соціальної філософії, її основними поняттями і визначеннями; оволодіння навичками самостійного мислення в межах проблематики соціальної філософії.

Змістовні модулі: Соціальна філософія і її місце в системі знання. Суспільство як система. Розвиток суспільства.

Рекомендований семестр для вивчення: V.

Назва дисципліни: Соціологія політики

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів фундаментальних знань про політику, сучасні політичні системи і процеси, поглибити знання про поле теоретичних і практичних соціологічних досліджень політичних процесів, політичної політики та влади у сучасних суспільствах.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити студентів з проблематикою соціології політики, її категоріально-понятійним апаратом, методами соціологічного аналізу політики, сформувані наукові уявлення про головні тенденції політичного розвитку сучасного українського суспільства, місце і роль людини у політичному процесі.

Змістовні модулі: Соціологія політики в системі суспільних наук. Людський та соціокультурний вимір політики. Міжнародні відносини і процеси. Соціально-політичні конфлікти.

Рекомендований семестр для вивчення: V.

Назва дисципліни: Соціологія культури

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти з досвідом сучасної соціології у питаннях дослідження культурного простору суспільства; окреслення проблемного поля соціології культури; дослідженні специфіки сучасної культури з соціологічної точки зору та ін.

Завдання навчальної дисципліни: аналіз і засвоєння понятійного та

аналітичного апарату, розкриття фундаментальних характеристик культури як способу існування людського суспільства, формування навичок застосування методів соціологічного аналізу у дослідженнях тематики соціології культури, вдосконалення навичок аналізу реальних соціокультурних процесів.

Змістовні модулі: Теоретичні аспекти соціології культури.

Соціологічний аналіз основних сфер культури

Рекомендований семестр для вивчення: V.

Назва дисципліни: Соціологія громадської думки

Мета навчальної дисципліни: освоєння предмета, основних теоретичних підходів, методів і методик, вживаних для вивчення громадської думки. Курс сприяє соціалізації студентів, їх здатності аналізувати соціальну, у тому числі політичну реальність.

Завдання навчальної дисципліни: визначити предмет і місце соціології громадської думки в системі соціологічного знання, а також її взаємозв'язок з іншими громадськими науками; простежити генезис теоретичних підходів до вивчення феномену громадської думки; ознайомитися з найважливішими теоретичними і емпіричними дослідженнями українських і зарубіжних фахівців вивчення громадської думки; розкрити соціальну природу, соціологічні характеристики і властивості громадської думки як важливого духовнопрактичного феномену; визначити основні сфери формування громадської думки; виявити проблеми методичного забезпечення вивчення громадської думки в соціології; освоїти основні методики прикладних досліджень громадської думки; набути практичних навичок емпіричних досліджень громадської думки; вивчити актуальні проблеми громадської думки в сучасній Україні.

Змістовні модулі: Суспільна свідомість і громадянська думка. Соціальна природа, структура і сутність громадської думки. Формування громадської думки. Функціонування громадської думки. Специфіка

громадської думки різних соціальних спільнот. Напрями вивчення громадської думки. Методи дослідження громадської думки. Особливості виявлення і фіксації нових тенденцій в громадській думці. Процедури аналізу масової інформації та документів.

Рекомендований семестр для вивчення: VI.

Назва дисципліни: Соціальна психологія

Мета навчальної дисципліни: сформуванню розуміння місця та значення даного курсу у структурі практичної діяльності психолога; сформуванню наукові уявлення про соціально психологічні явища та процеси, їх структуру генезис і функціонування.

Завдання навчальної дисципліни: сформуванню систему знань теоретичного та практичного характеру, які стосуються вивчення теоретичних поняття курсу, що дозволить їм зрозуміти сутність соціально-психологічних процесів; соціально-психологічних закономірностей взаємодії особистості та соціуму; принципів, засад соціальної психології особистості; системи методів, методик, прийомів вивчення соціально-психологічних особливостей особистості; психології малої групи та групової взаємодії; психології соціального пізнання.

Змістовні модулі: Соціальна психологія як наука. Соціально-психологічні особливості міжособистісної взаємодії. Соціально-психологічний клімат у колективі.

Рекомендований семестр для вивчення: VI.

Назва дисципліни: Соціологія економіки і праці

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів з ключовими підходами до вивчення економіки і праці як соціального інституту; з загальними принципами соціологічного аналізу економічної поведінки й свідомості праці різних соціальних груп і спільнот.

Завдання навчальної дисципліни: вивчення етапів та проблем

становлення економічної соціології; особливостей соціологічного підходу до аналізу поведінки праці; з'ясування еволюції економічних інститутів суспільства; аналіз ролі культурних факторів у розвитку економіки; особливостей формування соціально-економічних відносин, стереотипів сприйняття та реакції людей на економічні перетворення в суспільстві; зміст, структуру, функції, види, мотиви економічної поведінки; трансформації інституту власності; знайомство студентів з методами і формами соціальної регуляції економічної поведінки суб'єктів; з'ясування механізмів залучення соціальних груп до активного та пасивного зайняття бізнесом тощо.

Змістовні модулі: Предмет соціології економіки і праці. Основні напрями дослідження економічної соціології. Основні напрями дослідження соціології праці.

Рекомендований семестр для вивчення: VI.

Назва дисципліни: Соціальна статистика

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з сучасними теоріями та практичними основами соціальної статистики; характеристика статистичних показників і методів кількісних і якісних відношень масових суспільно-економічних явищ; принципи застосування статистичної інформації для соціологічного аналізу різних сфер суспільного життя.

Завдання навчальної дисципліни: надати базові знання, що необхідні для статистичного аналізу соціальних явищ (процесів); дати визначення основним понятійним категоріям «соціальна статистика», «соціальної структури населення», «соціальна мобільність», «рівень життя», «доходи»; охарактеризувати основні складові статистичних даних, які відносяться до суспільних явищ та процесів. визначити основні показники, які використовуються в соціальній статистиці.

Змістовні модулі: Предмет статистики. Методологічні основи узагальнення статистичних даних. Напрямки дослідження в соціальній статистиці

Рекомендований семестр для вивчення: VI.

Назва дисципліни: Громадянське суспільство

Мета навчальної дисципліни: формування розгорнутого уявлення про громадянське суспільство та його інститути, структуру, функції, ознайомлення з основними теоретико-методологічними підходами до аналізу громадянського суспільства та аналіз основних моделей громадянського суспільства, а також ролі у його функціонуванні громадських рухів легально-конструктивного спрямування.

Завдання навчальної дисципліни: надати конкретні знання про сучасний стан громадянського суспільства в Україні, його структуру, особливості нормативної бази, що регулює діяльність організацій громадянського суспільства, формувати критичне мислення, вміння оцінювати сучасну політичну практику та місце громадських рухів у соціально-політичних процесах.

Змістовні модулі: Громадянське суспільство: сутність та функції. Громадська думка як інститут демократичного суспільства. Громадянська культура. Політичні аспекти діяльності громадських організацій у демократичному суспільстві: теорія та практика.

Рекомендований семестр для вивчення: VII.

Назва дисципліни: Організація роботи соціологічної служби

Мета навчальної дисципліни: полягає в наданні студентам та студенткам системних знань про створення та роботу соціологічної служби.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити із процесом створення та діяльності соціологічної служби, як відділу у складі компанії та як окремої юридичної особи, із структурою та функціями соціологічної служби, розкрити питання існування соціологічної служби в умовах конкурентного середовища.

Змістовні модулі: Соціологічна служба як науково-дослідна

організація. Формування кадрового складу спеціалізованої соціологічної служби. Управління процесом організації і проведення соціологічного дослідження. Організація обробки та аналізу соціологічних даних.

Рекомендований семестр для вивчення: VII.

Назва дисципліни: Соціологія права

Мета навчальної дисципліни: формування знань про соціальну обумовленість права та розуміння ними найважливіших завдань сучасної соціально-правової політики держави, які пов'язані з науковим забезпеченням соціальних та правових реформ, досягненням громадської злагоди, попередженням і своєчасним розв'язанням конфліктів у суспільстві, створенням умов для формування в країні громадянського суспільства та побудови правової держави.

Завдання навчальної дисципліни: формування у студентів соціологічного мислення, правової культури, розуміння соціально-правових проблем, джерел їх виникнення і можливих шляхів вирішення, що в свою чергу, дозволить майбутнім магістрам з права успішно пройти соціальну адаптацію, зорієнтуватися у складних проблемах суспільного та державного життя, ефективно реалізувати свій професійний, творчий та особистісний потенціал в умовах демократизації українського суспільства.

Змістовні модулі: Основи соціології права. Соціологія юридичної діяльності.

Рекомендований семестр для вивчення: VII.

Назва дисципліни: Соціологія міжкультурної комунікації

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів із сучасними уявленнями соціології культури про сутність феномена культури, міжкультурної комунікації, виявити особливості соціологічних концепцій аналізу культури, розкрити сутність основних понять соціології культури та продемонструвати перспективи їх використання у вивченні сучасних

соціокультурних процесів, зокрема міжкультурної комунікації; формувати соціологічне мислення; виховувати повагу до культури інших народів та інших людей, адже кожна людина є представником «своєї персональної» культури. Дана дисципліна ляже в основу поведінкової характеристики людини.

Завдання навчальної дисципліни: обґрунтувати базове значення міжкультурної комунікації; познайомити з об'єктом, предметом, змістом і функціями «Соціології міжкультурної комунікації» як навчальної дисципліни; роз'яснити значення даної дисципліни для формування взаємовідносин у суспільстві; посприяти формуванню культури свідомості у студентів по відношенню між людьми.

Змістовні модулі: Теоретико-методологічні засади соціологічного аналізу міжкультурної комунікації. Міжкультурна комунікація як складова проблемного поля соціології культури. Типи взаємодій культур під час міжкультурної комунікації. Процеси акультурації і декультурації в багатонаціональному регіоні.

Рекомендований семестр для вивчення: VII.

Назва дисципліни: Етнічні культури в умовах глобалізації

Мета навчальної дисципліни: сприяти виробленню у студентів цілісного і систематичного уявлення про особливості міжкультурних комунікацій на етнічному, національному та цивілізаційному рівнях, про специфічні особливості міжкультурних комунікацій в умовах глобалізації та інформатизації соціокультурного простору.

Завдання навчальної дисципліни: дати розгорнуту характеристику сучасних концепцій міжкультурних комунікацій у вітчизняній та зарубіжній соціогуманітарній науці; розкрити їх предметний зміст, проаналізувати методологічну специфіку, інструментарій, соціальні, політичні і освітні контексти їх функціонування; дати розгорнуту характеристику процесів міжкультурної взаємодії на етнічному, національному та цивілізаційному

рівнях; проаналізувати проблеми та перспективи міжкультурних комунікацій в світі і Україні; охарактеризувати особливості міжкультурної взаємодії в умовах глобалізації та інформатизації соціокультурного простору

Змістовні модулі: Теоретичні основи етнокультурних процесів в сучасному світі. Рівні міжкультурної комунікації. Вплив глобалізації на розвиток етнічних та національних культур.

Рекомендований семестр для вивчення: VIII.

Назва дисципліни: Професійна етика соціолога

Мета навчальної дисципліни: створення у студентів уявлення про соціологію як самостійну науку, її особливості, структуру, функції, основні завдання, увійти у коло проблем соціологічної науки та діяльності соціологів-практиків, ознайомлення з якими необхідне для опанування соціологічного фаху. Вивчення дисципліни також необхідне для початкового формування у студентів соціологічного стилю мислення.

Завдання навчальної дисципліни: вивчити особливості соціологічної науки, зокрема на сучасному етапі розвитку суспільства; визначити специфіку соціального знання, розкриваються основні поняття, категорії соціології, якими повинен володіти майбутній соціолог.

Змістовні модулі: Соціологія наука про суспільство: сутність, структура, функції, завдання, особливості сучасного прояву. Особливості наукової діяльності студента-соціолога.

Рекомендований семестр для вивчення: VIII.

Назва дисципліни: Надійність соціологічної інформації

Мета навчальної дисципліни: розкрити базові теоретико-методологічні засади обґрунтування якості соціологічної інформації та принципи отримання надійної соціологічної інформації в ході емпіричних соціологічних досліджень, отримати студентами фундаментальних знань з проблематики надійності соціологічної інформації та відпрацювання

практичних навичок в процесі обґрунтування рівня надійності отриманих в ході емпіричного соціологічного дослідження результатів.

Завдання навчальної дисципліни: з'ясувати основні поняття та теоретичні основи пов'язані з проблематикою якості соціологічної інформації; розглянути основні підходи до обґрунтування якості соціологічної інформації; розкрити зміст основних параметрів якості соціологічної інформації у розрізі якісних та кількісних досліджень; розкрити зміст основних параметрів якості соціологічної інформації на різних стадіях дослідницького циклу; навчити студентів контролювати надійності соціологічної інформації в процесі застосування основних методів збору соціологічної інформації; сприяти розвитку соціологічної уяви в студентів, забезпечувати розвиток аналітичного мислення, а також вмінь аналізувати емпіричні дані.

Змістовні модулі: Теоретико-методологічні принципи оцінки якості соціологічної інформації. Процедури та методи контролю якості соціологічної інформації на різних етапах емпіричного дослідження.

Рекомендований семестр для вивчення: VIII.

Назва дисципліни: Соціологія територіальних громад

Мета навчальної дисципліни: дати уявлення про суть, теоретичні підходи і проблематику місцевого самоврядування, а також сформувати у студентів конкретні знання щодо відносин, пов'язаних з виникненням та існуванням місцевого самоврядування в певних адміністративно-територіальних одиницях та інших країнах, оскільки воно має у своїй основі природний, громадський характер, а також ознайомити з його організацією та здійсненням.

Завдання навчальної дисципліни: з'ясувати поняття, суть, ознаки та принципи місцевого самоврядування; проаналізувати значення місцевого самоврядування у системі влади сучасної держави; ознайомитись із специфіку та особливостями розвитку місцевого самоврядування в Україні;

визначити етапи становлення самоврядування в часи незалежності; розвинути аналітичне мислення шляхом вивчення праць сучасних вчених з проблеми місцевого самоврядування; виявити знання нормативно-правової основи місцевого самоврядування; виявити роль територіальних громад у сучасній системі місцевого самоврядування; ознайомитись зі специфікою формування та структурами представницьких органів в Україні та у світовій практиці; визначити головні напрями господарської діяльності місцевої влади.

Змістовні модулі: Теорія та історія становлення місцевого самоврядування. Теоретичні основи місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як система. Представницькі та виконавчі органи в системі місцевого самоврядування. Міжнародні стандарти в системі місцевого самоврядування.

Рекомендований семестр для вивчення: VIII.

Назва дисципліни: Управління соціальними проектами

Мета навчальної дисципліни: оволодіння здобувачами вищої освіти основами соціального проектування як інструменту професійної діяльності, формуванні практичних навичок використання проектного підходу до розв'язання соціальних проблем

Завдання навчальної дисципліни: ознайомлення з потенціалом проектної діяльності у вирішенні соціальних проблем; опанування теоретично-методичних основ соціального проектування; –відпрацювання навичок розробки соціальних проектів.

Змістовні модулі: Теоретико-методологічні засади управління соціальними проектами. Практичні аспекти реалізації соціальних проектів

Рекомендований семестр для вивчення: VIII.

Назва дисципліни: Соціологія і public relations

Мета навчальної дисципліни: ознайомити з теоретичними основами

соціальних технологій і технологій соціальної роботи, загальними технологіями та міждисциплінарними технологіями і методиками, що використовуються в соціальної роботі, їх основними принципами, типологією, теоретичними основами розробки; а також розглянути конкретні технології соціальної роботи з різними категоріями соціальних клієнтів, практичний досвід застосування технологізації у соціальній роботі на прикладах конкретних соціальних груп в різних сферах життя.

Завдання навчальної дисципліни: з'ясувати сутність технологічного підходу у пізнанні сучасної соціальної дійсності й діяльності, причини технологізації соціальної діяльності, теоретичну модель соціальної технології та етапи технологізації соціальних процесів; визначити зміст поняття „технологізація соціальної роботи”, функції технологій соціальної роботи та моделі практики соціальної роботи; надати базові знання, щодо загальних технологій соціальної роботи: соціальну діагностику, соціальну експертизу, соціальне передбачення і соціальне проектування, технології соціальної профілактики та адаптації, соціальної реабілітації та терапії, методу групової роботи, комунікативні технології;

Змістовні модулі: Теоретичні основи технологій соціальної роботи. Загальні технології соціальної роботи. Міждисциплінарні технології і методики та конкретні технології в соціальній роботі.

Рекомендований семестр для вивчення: VIII.